

ATILLÂ ÇETİN
(İstanbul)

SARAYBOSNA'DA GAZI HÜSREV BEĞ VAKFINA AIT 1252/1836 TARİHLİ BİR BELGE

Tercüman Gazetesi Kütüphanesi'nde mevcut Gazi Hüsrev Beğ vakfına ait önemli bir belgeyi transkripsiyonlu olarak aynen yayınlıyoruz.

Birinci belge

»Nezâret-i Evkaf-î hümayûna mülhak evlafdan medine-i Saraybosna'da vaki' müteveffa Gazi Hüsrev Bey'in câmi'-i şerif ve medresi vakfının ber-vech-i meşruta tevliyeti mutasarrîfi Mehmed bin Mustafa'nın mahlûlünden sulbü sagir oğlu Mehmed'e umur-ı vakfî hüsn-ü idareye kesb-i iktidar edinceye kadar hizmet-i lâzimesi medine-i mezbur vücuhundan kuzzâtdan Ahmed Münib Efendi ma'rifetiyle rü'yet olunmak üzere kaimmakam nasb ve ta'yin olarak mevkufen tevcih olunmuş ve vakf-ı mezburun bundan akdemce harik-zede olan musakkafatından han-î cedid dimekle 'arîf hâne-i mülâsik medrese hankah arsasının han-î mezbura zam ve ilâvesiyle medrese-i mezkûrenin tensib olunan mahalle nakl ile mukaddem gönderilmiş olan defter mucibince i'mâr ve inşâ' olunarak vakf-ı mezbûrun kırk dört ve kırk beş senelerine mahsûben rü'yet olunmuş olan muhâsebesinden tebeyyün etmiş olan on dokuz bin ikiyüz on dört guruş vergisi vakf ile mütevelliyi müteveffanın zamanı olan kırk altı ve yedi seneleri muhâsebeleri ma'rifet-i şer'ile bi'r-rü'ye irâd ve masraf ve fazla-i vakfın sıhhati vechle başka ve ber-mucib-i defter-i keşf ta'mirât-î mezkûre güzelce rü'yet-i birle ba'de't-tanzim cânib-i vakf-ı şerife ne mikdar menâfi ve icârât husûle geleceğini ve masârif-i mezbûr kangî mahalden ve ne makule hâsîlâtından rü'yet ve ifâ kılınacağını mübeyyin başka mümzâ defterlerinin irsâliyle keyfiyetin izâhen i'lâm ve iş'ârî bâbında bundan akdem isdâr ve tisyâr olunan emr-i şerife cevâben Bosna Valisi 'atûfetlü Vecihî Paşa Hazretleriyle nâibi Efendi dâ'ileri tarafından bi'l-vürud leffen takdîm-i bezm-i sâmiyi âsafâneleri kılınan şukka ve i'lâm me'âllerinde vakf-ı mezburun mukaddema harik-zede olub inşâ olunmuş olan musakkafâtî vesâire masârifâtî mahallinde ma'rifet-i şer'ile bit't-tahkîk mütevellî-i müteveffânın zamanı olan kırk altı ve kırk yedi ve kaimmakam-ı mumaileyhin müddet-i idaresi olan kırk sekiz senesinden elli bir sene si zilhiccesi gâyetine gelince muhâsebeleri huzur-u şer'ide lâzimgelenler muvâcehesinde bi'r-rü'ye irâd ve masârifâtını

mu'lin iki kît'a memhûr ve mûmzâ defterleri ba's ve isrâ olunduğu inhâ olunmuş ve matviyyen takdîm kılınan iki kît'a varakaya Defterhâne-i âmire ve mülhakat zimmeti defterlerinden ihrâc etdirilen derkenarlara nazaran vakf-î mezbûrun kırk altı senesinden kırk yedi senesine kadar rû'yet olunan muhâsebesinde gayr-(i) ezmasraf on dört bin yediyüz kırk beş guruş vergisi ve kırk sekiz senesinden elli bir senesi gâyetine değin görülen muhâsebesi mantukunca iki yük seksen dört bin ikiyüz seksen dokuz guruş vâridâtı ve üç yük ve üç bin altiyüz kırk üç buçuk guruş masârifâtına mahsûb ile fûrû-nihâde olundukda on dokuz bin üçyüz elli dörtbuçuk guruş deyn-i vakf görünmüş ve vakf-î mezbûrun bir senelik irâdî altmış dokuz bin üçyüz altmış sekiz ve masârifi otuz beşbin üçyüz seksen sekiz guruşa resîde olarak meblağ-î vâridât merkurundan aşığı varıldıkda otuz üçbin dokuzyüz seksen guruş fazla-i vakf tebeyyün etmiş ve emsâlinden mahrusa-i Selânik'de kâin tevliyyeti bi'l-meşrûta Selim Sırrî Paşa Hazretleriyle Yusuf Beğ ve Ahmed Beğın 'uhdelerinde olan Gâzi Evranos Beğ ve vakf-î şerifi fazlasından nizâm ve emsâline tevfikân bâ-irâde-i seniyye Hazine-i celîle-î Evkaf-î hümâyûna senevî icâb eden on beşbin guruş ma'âş-î muharrerden başka kırkbin guruş mal-î maktû' tertib ve tahsîs kılınarak baki-i galle-i vakf merhameten mütevelliden müşâr ve mûmaileyhime terk ve ihsân buyurulmuş olduğu ve vakf-î mezbûrun vakfiyyesi mukayyed olmadığından galle hakkında şart-î vâkif ne-vechle olduğu bilinemediği gösterilmiş ve işbu emsâline tatbîken vakf-î mezbûr hâsîlâtından dahi Hazine-i celîle-i merkumeye mal-î maktû' ve ma'âş-î muharrer tertibi lâzîmeden ise de vakf-î şerif-i mezkûr hâsîlâtının ekserisi musakkafâtдан 'ibâret olduğuna ve mesâfe-i ba'idede bulunduğuna ve mal-î istid'â derkenarlara nazaran mal-î maktû' tertibinden sarf-î nazarla umûr-î vakfî hüsn-ü idâre ve rû'yet ve hayrâtının i'mârıyla şart-î vâkif nevechle ise icrâsına sa'y ve gayret eylemek ve bermucib-i nizâm sâl besâl mahallinde ma'rifet-i şer'ile muhâsebesin görüb mûmzâ defterini cânib-i nezârete bi'l-irsâl yedine suretin almak ve hilâf-î şart-î vâkif ve mugâyir-i nizâm hareket eder ise ref'inden âhara verilmek şartıyla fakat ikiyüz elli bir senesi muharremi gurrasinden i'tibâren ve üçbin beşyüz guruş ma'âş-î muharrer tertib ve tahsîsi nizâmı icâbından olduğundan ol-vechle ma'âş-î mezbûru tahsîsiyle mâ'adâ fazla-i vakfın şart-î mezkûr üzere mütevellî-i mûmaileyhe terki münâsib görünmüş olmağla ber-minvâl-i meşruh tanzîmi muvâfik-î irâde-i seniyyeleri buyurulduğu halde mucibince kalemine kayd ili mahalline ifâde-i hâli müş'ir emr-i serfî ve mülhakat zimmeti defterlerine 'ilm ü haberi i'tâsıyla tesviyesine himmet buyurmalarıyçün Darbhâne-i âmire Defterdârî Müşir-i mûkerrem Devletlû Efendi Hazretlerine havâle buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i menlehü'l-emrindir.

Esseyid Mehmed Hasib

Fî 6 R sene (12)52 Dâde.

Sah. Darbhâne-i âmire Defterdârî Müşir-i mûkerrem Sa'âdetlû 'atûfetlû Efendi Hazretleri, Mucibince icrâsına himmet buyurasız deyu buyruldu. Fî 2 Ra sene (1)252.«

Guruş

19214 Mal-i dergiş ber mucib-i muhasebe-i sâbik sene 1245

19056 Istizâne-i mal-ı eytâm

41927 Mahsulât-i çiftlikât ve icârât

80197

Minhâ----

El-vezâif ve masârifât-ı mezkûrîn

Guruş pare

01364 30 Vezâif-i hademe-i vakf-i mezbur

35548 45 Masârifât-i muayyene

28538 45 Masârifât-i zuhûrât

65452 00

Guruş

14745 Fazla-i vakf

Vâcib----

An gurre-i Muharrem sene 1248 ilâ gâye-i Z sene 1251

Irâd

Guruş

014745 Mal-i dergiş ber mucib-i muhâsebe-i sâbik sene 1247

225864 Mahsulât-ı çiftlikât ve icârât

043680 Mu'accelât-ı dekâkin vesâire

284289

Minhâ----

El-vezâif ve masârifât-ı mezkûrîn

Guruş

009132 Vezâif-i hademe-i vakf-ı mezbur

016225 Masârifât-ı mu'ayyene

019056 Deyn-i vakf matlûb-ı mal-ı eytâm be-ma'rifet-i şer'-i şerif

259230 Masârif-i muhterik mekteb ve imâret ve hayrât-ı sâire müceddeden
inşâ şüde

303643

Guruş

19354

Guruş

002188 Berâ-yı masârif-i mekteb-i şerif

025632 Berâ-yı masârif-i han-ı cedid

131934 Berâ-yı masârif-i han-ı kebîr

010942 Masârif-i odaha

002997 Masârif-i odaha-i neccârân der nefis-i kârhâne

000465 Masârif-i an bâb-ı dükkan-ı berber der nefis-i imâret

JEDNA ISPRAVA KOJA SE ODNOSI NA GAZI HUSREV-BEGOV VAKUF U SARA-
JEVU IZ 1252/1836. GODINE

R e z i m e

U ovom kratkom prilogu autor donosi u transkripciji dva dokumenta koja se odnose na Gazi Husrev-begov vakuf, a nalaze se u biblioteci lista »Tercüman« u Istanbulu, u kolekciji osmanskih dokumenata.

Prvi dokumenat razmatra stanje prihoda i rashoda ovog vakufa u godinama prije i poslije požara iz 1247/1831. godine, u kojem su stradale vakufske nekretnine. Vakuf se dosta brzo oporavio od ove nesreće, zgrade su popravljene, pa je 1251/1835–6. godine ponovo zabilježen višak u poslovanju. U dokumentu se ističe potreba da se postupa strogo prema odredbama vakifa, a mutevelliji se daje u dužnost da radi onako kako je najkorisnije za vakuf. U ovo vrijeme je vakufom upravljao kajmekam, »jedan od prvaka pomenutog grada (Sarajeva)«, pošto je mutevellija bio maloljetan.

Drugi dokument je vezan za prethodni. Radi se o računskom pregledu prihoda i rashoda vakufa u vremenu od 1. muharrema 1246/22. juni 1830. do kraja 1247/30. maj 1832. godine, te od 1. muharrema 1248/31. maj 1832. do kraja 1251/17. april 1836. godine. Na kraju je dat godišnji iznos prihoda (69.368 groša), rashoda (35.388 groša), pa se tako ukazuje višak od 33.980 groša.

A DOCUMENT CONCERNING THE *WAQF* OF GHAZI HUSREF-BEY IN SARAJEVO
FROM 1252/1836

S u m m a r y

This brief paper comprises the transcription of two documents concerning the *waqf* of Ghazi Husref-bey, kept at the library of the Istanbul newspaper »Tercüman«, in its collection of Ottoman documents.

The first document deals with the income and expenditures of the *waqf* in the years before and after the fire of 1247/1831, in which the *waqf* real-estate was destroyed. The *waqf* recovered quickly after this disaster, its buildings were repaired, so that in 1251/1835-6 the *waqf* made a profit in the managing of its affairs. The document emphasises that the instructions of the testator should be strictly followed, and the person in charge is requested to act in the best interests of the *waqf*. At that time *kaymekam*, »one of the most prominent men of the said town (Sarajevo)« was in charge, since the *muteveli* (member of the family hereditary entrusted with the guardianship of the *waqf*) was under age.

Another document is connected with the above: a survey of income and expenditures of the *waqf* in the period between 1. *muharram* 1248/May 31, 1832 till the end of 1251/ April 17, 1836. At the end, the total annual income (69.368 groshen), and expenditure (35.388 groshen) are given, which shows a surplus income of 33.980 groshen.